

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (1815 – ΣΗΜΕΡΑ)

Διδάσκουσα: Αφροδίτη Σπανού - Σαλονικίδου

Κεφάλαιο ΣΤ' : Ο Μεταπολεμικός Κόσμος και Ιστορία της Κύπρου

Κύρια σημεία για διαγώνισμα

Κεφ. ΣΤ' 1

1. Να προσδιορίζουν τους παράγοντες που καθόρισαν τη διαμόρφωση του μεταπολεμικού κόσμου.

Παράγοντες που καθόρισαν τη διαμόρφωση του μεταπολεμικού κόσμου: (α) η αποδυνάμωση των παλαιών ευρωπαϊκών δυνάμεων και η κυριαρχία των δύο υπερδυνάμεων (ΗΠΑ και ΕΣΣΔ). (β) η διαφορά στην οικονομική και πολιτική οργάνωση των δύο υπερδυνάμεων, το νέο διεθνές διπολικό σύστημα (ο δυτικός και ανατολικός συνασπισμός). (γ) ο Ψυχρός Πόλεμος, η ατομική βόμβα εκτός των ΗΠΑ, η αξιοποίηση της πυρηνικής ενέργειας και η ισορροπία του τρόμου. (δ) η ΕΟΚ ως προσπάθεια ανασυγκρότησης της Ευρώπης και ως πρόδρομος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (ε) η παρακμή των παλαιών ευρωπαϊκών αποικιακών αυτοκρατοριών και η εμφάνιση του Τρίτου Κόσμου

2. Να ερμηνεύουν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ιδρύθηκε ο ΟΗΕ και να περιγράφουν τον στόχο του, τις αρχές του, τα όργανά του και τον τρόπο λειτουργίας του.

(α) Ο ΟΗΕ ως μια απόπειρα συγκρότησης ενός νέου συστήματος συλλογικής ασφάλειας: η πρωτοφανής επιθετικότητα των δυνάμεων του Άξονα και οι αδυναμίες της παλαιάς Κοινωνίας των Εθνών. (β) Οι αρχές του ΟΗΕ (η αρχή της κυρίαρχης ισότητας των κρατών και η απαγόρευση της χρήσης βίας) , ο Καταστατικός Χάρτης του ΟΗΕ, τα βασικά όργανα (ο Γενικός Γραμματέας, η Γενική Συνέλευση, το Συμβούλιο Ασφαλείας και το δικαίωμα αρνησικυρίας/υετο) και οι ειδικευμένες υπηρεσίες (UNICEF, UNESCO) του ΟΗΕ

Κεφ. ΣΤ' 2

1. Να κατανοούν τις συνθήκες που οδήγησαν τη μεταπολεμική Ευρώπη στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου και να εντάσσουν την Ελλάδα στο ψυχροπολεμικό σκηνικό.

(α) Το σύστημα του Διπολισμού, ο «διαμοιρασμός» του κόσμου σε σφαίρες επιρροής (Συνδιασκέψεις Γιάλτας και Πότσταμ). (β) η απουσία συνολικής συμφωνίας για τον μεταπολεμικό κόσμο και η «συμφωνία των ποσοστών» (Τσόρτσιλ – Στάλιν). (γ) η Ελλάδα υπό βρετανική επιρροή. (δ) η δημιουργία της Ανατολικής και της Δυτικής Γερμανίας. (ε) το Δόγμα Τρούμαν (1947) και «η αντίσταση στον κομμουνισμό», η Ελλάδα και η Τουρκία οριστικά στον δυτικό συνασπισμό

2. Να αναλύουν τη σχέση του Σχεδίου Μάρσαλ και του Δόγματος Τρούμαν που οδήγησαν στην οριστική διαμόρφωση και ρήξη των δύο μεταπολεμικών συνασπισμών στην Ευρώπη.

(α) *Δόγμα Τρούμαν* (1947): οικονομική και στρατιωτική βοήθεια προς Ελλάδα και Τουρκία, καθορισμός των ανατολικών συνόρων του δυτικού συνασπισμού· (β) *Σχέδιο Μάρσαλ* (1947/1948-1952): οικονομική στήριξη προς την Δυτική αλλά και την Ανατολική Ευρώπη, περιορισμός της σοβιετικής επιρροής και σκλήρυνση της στάσης της Σοβιετικής Ένωσης, ένταση του ελέγχου στις ανατολικοευρωπαϊκές χώρες, δημιουργία του ΟΟΣΑ (*Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη*) και του ΝΑΤΟ (*Σύμφωνο Βορειοατλαντικής Συμμαχίας*, 1949), η Ελλάδα μέλος του ΝΑΤΟ (1952)

3. Να σχολιάζουν τις συνέπειες του *Διπολισμού* στην Ελλάδα και τις συνθήκες που οδήγησαν στον ελληνικό *Εμφύλιο Πόλεμο*.

Η Ελλάδα ως το πρώτο πεδίο ένοπλης αντιπαράθεσης του *Ψυχρού Πολέμου*, σύγκρουση φιλοδυτικών δυνάμεων (*Κόμμα Φιλελευθέρων* και *Λαϊκό Κόμμα*) και δυνάμεων του *Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος*, πρόσθετες δυσκολίες στη μεταπολεμική συγκρότηση του ελληνικού κράτους, τεράστιες υλικές καταστροφές, μεγάλος αριθμός θυμάτων, εθνικός διχασμός και βαθιά τραυματισμένη ελληνική κοινωνία

Κεφ. ΣΤ' 3

1. Να περιγράφουν συνοπτικά τις διάφορες φάσεις εξέλιξης του *Ψυχρού Πολέμου* και τις διεθνείς κρίσεις, σε συνάρτηση με τη δημιουργία των δύο συνασπισμών.

Φάσεις και διεθνείς κρίσεις κατά τη διάρκεια του *Ψυχρού Πολέμου*: (α) η μεταφορά του ψυχροπολεμικού ανταγωνισμού στην Ασία (σύγκρουση Βόρειας και Νότιας Κορέας), η διαδοχή του Στάλιν από τον Χρουτσόφ: πολιτική της *ειρηνικής συνύπαρξης* και *αποσταλινοποίηση*, η σύναψη του *Συμφώνου της Βαρσοβίας* (1955): ο ανατολικός στρατιωτικός συνασπισμός ως απάντηση στο ΝΑΤΟ, 1956 η κρίση στην Ουγγαρία και την Αίγυπτο · (β) η κορύφωση της κρίσης: η ανέγερση του *Τείχους του Βερολίνου*, η *κρίση της Κούβας* και ο *πόλεμος του Βιετνάμ*, τα προβλήματα που αντιμετώπισε η ΕΣΣΔ (Τσεχοσλοβακία, πορσέγγιση ΗΠΑ-Κίνας) · (γ) η περίοδος της «*ύφεσης*», η *Τελική Πράξη του Ελσίνκι*, οι δύο πετρελαϊκές κρίσεις, τα γεγονότα στην Πολωνία (Αλληλεγγύη, δικτατορία Γιαρουζέλσκι), η πολιτική του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, η *πτώση του Τείχους του Βερολίνου* και η *επανένωση της Γερμανίας*, η διάλυση της ΕΣΣΔ και η δημιουργία της *χαλαρής Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών* (1991)

2. Να επεξηγούν τις συνθήκες που οδήγησαν στην κατάρρευση της πολιτικής του *Διπολισμού* και στο τέλος του *Ψυχρού Πολέμου*.

Από τη φάση της «*ύφεσης*» στην ολοκληρωτική κατάρρευση του ψυχροπολεμικού σκηνικού: (α) η πολιτική του δυτικογερμανού καγκελάριου Βίλυ Μπραντ (1972)· (β) η παγκόσμια πετρελαϊκή κρίση (1973)· (γ) η *Τελική Πράξη του Ελσίνκι* (1975)· (δ) η πολιτική του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, η *πτώση του Τείχους του Βερολίνου* και η *επανένωση των δύο Γερμανιών*, η διάλυση της ΕΣΣΔ και η δημιουργία της *Κοινοπολιτείας Ανεξάρτητων Κρατών* (1991)

Κεφ. ΣΤ' 4

1. Να σχολιάζουν τις συνθήκες που ευνόησαν την *αποαποικιοποίηση* στις χώρες της Αφρικής και της Ασίας.

Οι ευνοϊκές συνθήκες για *αποαποικιοποίηση* των χωρών της Αφρικής και της Ασίας: (α) οι δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι ως πλήγμα για την ισχύ των μεγάλων αποικιακών αυτοκρατοριών· (β) το μήνυμα για «ελευθερία» κατά τη διάρκεια των δύο Παγκοσμίων Πολέμων και η συμβολή του στην αναζωπύρωση του αιτήματος για εθνική ανεξαρτησία των λαών· (γ) η οικονομική, κοινωνική και στρατιωτική ενδυνάμωση των αποικιών· (δ) οι επιπτώσεις της παγκόσμιας *οικονομικής κρίσης του 1929*· (ε) η ιαπωνική πολιτική στην Ασία· (στ) η αρνητική στάση των δύο υπερδυνάμεων (ΗΠΑ και ΕΣΣΔ) απέναντι στην αποικιοκρατία

2. Να επεξηγούν την έννοια *Τρίτος Κόσμος* και να σχολιάζουν τον ρόλο των χωρών του *Τρίτου Κόσμου* στη διεθνή πολιτική σκηνή.

(α) Ο *Τρίτος Κόσμος* ως αποτέλεσμα της *αποαποικιοποίησης* των χωρών της Αφρικής και της Ασίας: η οικονομική δυσχέρεια και οι εμφυλιακές συγκρούσεις στις χώρες του *Τρίτου Κόσμου* (Ινδία – Μαχάτμα Γκάντι, Αίγυπτος – Γκαμάλ Αμπντέλ Νάσερ, Νότια Αφρική – Νέλσον Μαντέλα)· (β) Το *Κίνημα των Αδεσμεύτων* (1961): οι *Αδέσμευτοι* του *Τρίτου Κόσμου* ως ενεργητικά ουδέτεροι στον *Ψυχρό Πόλεμο* και ως υπολογίσιμη δύναμη στη διεθνή σκηνή (η ένταξη της Κύπρου στο *Κίνημα των Αδεσμεύτων* το 1961)

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στην Ανεξαρτησία. Η κορύφωση του ενωτικού κινήματος και ο ανταποικιακός-ενωτικός Αγώνας της ΕΟΚΑ (1955-1959)

1. Να κατανοούν τις συνθήκες που οδήγησαν στο *Ενωτικό Δημοψήφισμα* και να το διασυνδέουν με το αίτημα των Ελληνοκυπρίων για Ένωση με την Ελλάδα.

Οι συνθήκες πριν το *Ενωτικό Δημοψήφισμα*: (α) η εθελοντική προσφορά των Κυπρίων στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο: το τέλος του Πολέμου και η σιωπή γύρω από το ζήτημα της Κύπρου· (β) η αλλαγή πολιτικής από το εθνικό κέντρο: η σιωπή της ελληνικής ηγεσίας, η αυτοσυγκράτηση και η προσπάθεια διευθέτησης στο πλαίσιο της «ελληνοβρετανικής φιλίας»· (γ) η αποστολή πρεσβείας στο Λονδίνο (1947): το αίτημα για Ένωση και η απόρριψή του· (δ) η αρνητική κατάληξη της *Διασκεπτικής* και η απόρριψη του *Σχεδίου Γουίνστερ*· (ε) το *Ενωτικό Δημοψήφισμα* και οι συνθήκες προκήρυξής του (1950): 95,7% υπέρ της Ένωσης

2. Να διασυνδέουν τη στάση της βρετανικής αποικιοκρατικής κυβέρνησης με την απόφαση των Ελληνοκυπρίων για έναρξη ένοπλου απελευθερωτικού αγώνα.

(α) Η άρνηση των Βρετανών για σεβασμό του αποτελέσματος του *Ενωτικού Δημοψηφίσματος*· (β) οι δηλώσεις του βρετανού Υπουργού Εξωτερικών Άντονι Ήντεν· (γ) η πρώτη προσφυγή της Κύπρου στον *ΟΗΕ* (1954) και η προσπάθεια διεθνοποίησης του αιτήματος των Ελληνοκυπρίων

3. Να κατανοούν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες συγκροτήθηκε και έδρασε η *Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών (ΕΟΚΑ)*, και να αναφέρουν τις σπουδαιότερες μορφές και τις κορυφαίες στιγμές του κυπριακού *Απελευθερωτικού Αγώνα*.

Οι συνθήκες συγκρότησης και δράσης της *ΕΟΚΑ*: (α) ο μυστικός τρόπος οργάνωσης (όρκος) και η τυφλή πειθαρχία στην ηγεσία· (β) η στρατιωτική αλλά και πολιτική οργάνωση (*Πολιτική Επιτροπή Κυπριακού Αγώνα / ΠΕΚΑ*)· (γ) ο σκοπός: ο ανυποχώρητος αγώνας για την πραγμάτωση της «ελευθερίας της

Μεγαλονήσου Κύπρου». (δ) οι στόχοι: η διαφώτιση και καθοδήγηση του κυπριακού λαού, η εξύψωση του εθνικού φρονήματος και η ενότητα του εσωτερικού μετώπου. (ε) η ένοπλη δράση μετά από επαναστατική *Προκήρυξη*. (στ) οι ηρωικές μορφές: Γρηγόρης Αυξεντίου, Κυριάκος Μάτσης, Μιχαλάκης Καραολής, Χαράλαμπος Μούσκος, Ανδρέας Ζάκος, Φώτης Πίττας, Μάρκος Δράκος, Στυλιανός Λένας, Τουμάζος Τουμάζου, Αρτέμος Φρατζέσκου, (ζ) οι κορυφαίες στιγμές: το ολοκαύτωμα του Γρηγόρη Αυξεντίου (Μαχαιράς), η θυσία του Κυριάκου Μάτση (Δίκωμο), ο ηρωικός θάνατος των τεσσάρων στο Λιοπέτρι, Ευαγόρας Παλληκαρίδης

4. Να σχολιάζουν τις αντιδράσεις των Βρετανών αλλά και του τουρκικού στοιχείου τόσο στο νησί όσο και στην Τουρκία.

(α) Οι αντιδράσεις των Βρετανών: η *Τριμερής Διάσκεψη του Λονδίνου* και τα Σεπτεμβριανά στην Κωνσταντινούπολη, η συνεργασία πολλών Τουρκοκυπρίων με τους Άγγλους και η ένταξή τους στις δυνάμεις ασφαλείας (*επικουρικοί αστυνομικοί*), η εξορία του Μακαρίου στις Σεϋχέλλες (1956). (β) Οι αντιδράσεις του τουρκικού στοιχείου: η ίδρυση της μυστικής οργάνωσης VOLKAN (ακολουθώντας ΤΜΤ), οι βιαιοπραγίες των Τούρκων κατά των Ελλήνων της Σμύρνης και της Κωνσταντινούπολης

5. Να κατανοούν τον τρόπο με τον οποίον το *Κυπριακό* μετατράπηκε από αποικιακό πρόβλημα σε διεθνές πρόβλημα, να αξιολογούν τις συνέπειες για την τύχη της Κύπρου και να περιγράφουν αδρομερώς τα προτεινόμενα σχέδια λύσης του Κυπριακού μέχρι το 1959.

(α) Η μετατροπή του *Κυπριακού Ζητήματος* από αποικιακό σε διεθνές πρόβλημα: η συμμετοχή της Ελλάδας στην πρόσκληση για *Τριμερή Διάσκεψη* στο Λονδίνο και η ακούσια αναγνώριση της Τουρκίας ως ισότιμου συνομιλητή στο *Κυπριακό Ζήτημα*. (β) Τα προτεινόμενα σχέδια λύσης: οι εισηγήσεις της *Τριμερούς Διάσκεψης του Λονδίνου* και η απόρριψή τους, το *Σύνταγμα Ράντκλιφ*, το *Σχέδιο Μακμίλλαν*. (γ) Η μετακίνηση της κυπριακής πλευράς από το αίτημα της *Ένωσης* στο αίτημα της *Ανεξαρτησίας* ως προσπάθεια αποφυγής των διχοτομικών σχεδίων

6. Να αξιολογούν τις βασικές πρόνοιες των *Συμφωνιών Ζυρίχης – Λονδίνου* (*Σύνταγμα του 1960*) και να σχολιάζουν τη στάση των δύο κοινοτήτων απέναντι σε αυτές.

(α) Οι βασικές πρόνοιες των *Συμφωνιών Ζυρίχης – Λονδίνου* (*Σύνταγμα του 1960*): η ίδρυση του πρώτου ανεξάρτητου κυπριακού κράτους (Κυπριακή Δημοκρατία), ο συνεταιρισμός Ελλήνων και Τούρκων στη διοίκηση (Βουλή, Υπουργικό Συμβούλιο, Δημόσια Υπηρεσία, Στρατός, Αστυνομία), οι χωριστές πλειοψηφίες στη Βουλή, τα χωριστά Δημοτικά Συμβούλια, το δικαίωμα της αρνησικυρίας (veto) για τον πρόεδρο (Έλληνας) και τον αντιπρόεδρο (Τούρκος) σε πολιτικά, οικονομικά και αμυντικά ζητήματα, δημιουργία δύο *Κοινοτικών Συνελεύσεων* (θρησκευτικά, εκπαιδευτικά και πολιτιστικά θέματα), η *Συνθήκη Συμμαχίας* και η σταθερή παρουσία *Ελληνικής (ΕΛΔΥΚ)* και *Τουρκικής Δύναμης Κύπρου (ΤΟΥΡΔΥΚ)*, η παραμονή αγγλικών στρατιωτικών βάσεων στο νησί, η *Συνθήκη Εγγυήσεως* και το επεμβατικό δικαίωμα Αγγλίας, Ελλάδας και Τουρκίας. (β) ο δοτός χαρακτήρας του *Συντάγματος του 1960* και ο εντοπισμός των στοιχείων/πηγών αντιπαράθεσης, η στάση των δύο κοινοτήτων απέναντι σε διάφορες πρόνοιες (π.χ. η αναλογία συμμετοχής στη διακυβέρνηση σε σχέση με την αναλογία πληθυσμού – 82% Έλληνες και 18% Τούρκοι)

Οι διακοινοτικές ταραχές και η κρίση του Κυπριακού Ζητήματος από το 1963 έως το 1974

1. Να παρουσιάζουν συνοπτικά τα γεγονότα της περιόδου 1963-1974 και να σχολιάζουν τις συνέπειες που είχαν οι διακοινοτικές ταραχές στην εξέλιξη του Κυπριακού Ζητήματος.

Συνοπτική απόδοση των γεγονότων μετά την πρόταση για αναθεώρηση των δεκατριών σημείων του Συντάγματος: η απορριπτική διακοίνωση της τουρκικής κυβέρνησης και η απειλή για στρατιωτική επέμβαση στην Κύπρο, οι διακοινοτικές ταραχές του 1963 / «η τουρκοκυπριακή ανταρσία», η «ειρηνευτική» παρέμβαση των Άγγλων και η χάραξη της πράσινης γραμμής, η μετακίνηση τουρκοκυπριακών πληθυσμών σε αμιγείς τουρκοκυπριακές περιοχές και η δημιουργία τουρκοκυπριακών θυλάκων (εντοπισμός στον χάρτη), αποχώρηση από την κυβέρνηση των τουρκοκύπριων υπουργών και βουλευτών, το ψήφισμα 186 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και η αποστολή ειρηνευτικής δύναμης στο νησί (UNFICYP), η δημιουργία της Εθνικής Φρουράς, οι αιματηρές συγκρούσεις στην Τηλλυρία (1964), οι προτεινόμενες λύσεις της Έκθεσης Γκάλο Πλάζα και τα δύο Σχέδια Άτσεσον, η κρίση της Κοφίνου, η υιοθέτηση της «γραμμής του εφικτού» από τον πρόεδρο Μακάριο και η έναρξη ενδοκυπριακών διαπραγματεύσεων (1968), η δημιουργία και η παράνομη δράση του Εθνικού Μετώπου (1969-1970) και της ΕΟΚΑ Β' (1971-1974), η όξυνση των σχέσεων (χουντικής) Ελλάδας και Κύπρου, η ίδρυση του Εφεδρικού και η οριστική διάσπαση του εσωτερικού μετώπου

2. Να αποτιμούν γενικά την πορεία του Κυπριακού Ζητήματος από την έναρξη του Απελευθερωτικού Αγώνα μέχρι και τις παραμονές της Τουρκικής Εισβολής του 1974.

Το Κυπριακό Ζήτημα από την έναρξη του Απελευθερωτικού Αγώνα της ΕΟΚΑ μέχρι και τις παραμονές της Τουρκικής Εισβολής του 1974: από εθνικό αίτημα για Ένωση στο αίτημα για Ανεξαρτησία και στη διεκδίκηση της «γραμμής του εφικτού»

Το Πραξικόπημα και η Τουρκική Εισβολή του 1974 στην Κύπρο

1. Να περιγράψουν τις συνθήκες που οδήγησαν στο Πραξικόπημα και στην Τουρκική Εισβολή του 1974 στην Κύπρο.

Πραξικόπημα (15 Ιουλίου 1974) και Τουρκική Εισβολή (20 Ιουλίου – 16 Αυγούστου 1974): (α) οι δυσλειτουργίες των Συμφωνιών Ζυρίχης – Λονδίνου και του δοτού Συντάγματος του 1960· (β) η προσπάθεια αναθεώρησης των δεκατριών σημείων του Συντάγματος από τον πρόεδρο Μακάριο· (γ) οι διακοινοτικές ταραχές και τα γεγονότα της περιόδου 1963-1974· (δ) Η παράνομη δράση Εθνικού Μετώπου και ΕΟΚΑ Β' και το Πραξικόπημα της 15^η Ιουλίου 1974 ως ευκαιρία για υλοποίηση των επεκτατικών – διχοτομικών σχεδίων της Τουρκίας (επίκληση άρθρου 3 της Συνθήκης Εγγυήσεως)

2. Να αποτιμούν τις επιπτώσεις των γεγονότων του Πραξικοπήματος και της Τουρκικής Εισβολής του 1974 στη σύγχρονη κυπριακή πραγματικότητα.

Επιπτώσεις του Πραξικοπήματος και της συνακόλουθης Τουρκικής Εισβολής του 1974: διχασμός εσωτερικού μετώπου, βαθιά τραυματισμένη κυπριακή κοινωνία, ανθρώπινες απώλειες, πρόσφυγες, εγκλωβισμένοι, αγνοούμενοι, χήρες, ορφανά, κατάληψη του 36,4% του κυπριακού εδάφους, οριστικός και σκόπιμος

διαχωρισμός Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, παρουσία κατοχικών στρατευμάτων, καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων των νόμιμων κατοίκων της Κύπρου, εθνοκτονία, σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία, καταστροφή θρησκευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

3. Να ορίζουν γεωγραφικά το κατεχόμενο τμήμα της *Κυπριακής Δημοκρατίας* και να το συγκρίνουν με τη δημιουργία των *τουρκοκυπριακών θύλακων* του 1963.

Γεωγραφικός εντοπισμός του κατεχόμενου τμήματος της *Κυπριακής Δημοκρατίας* και σύγκριση του με τους *τουρκοκυπριακούς θύλακες* του 1963: οι *τουρκοκυπριακοί θύλακες* και η μετακίνηση των Τουρκοκυπρίων σε περιοχές αμιγώς τουρκοκυπριακές

4. Να προσδιορίζουν τις βασικές παραμέτρους της πολιτικής που ακολουθεί η Κυπριακή Δημοκρατία, αμέσως μετά το 1974, για την επίλυση του *Κυπριακού Προβλήματος*.

Η πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας για την επίλυση του *Κυπριακού Προβλήματος*: (α) προσπάθεια ειρηνευτικής επίλυσης διά της διπλωματικής οδού· (β) επίκληση των ψηφισμάτων του *Συμβουλίου Ασφαλείας* του *ΟΗΕ*· (γ) η *Συμφωνία Μακαρίου – Ντενκτάς* (12 Φεβρουαρίου 1977) και η *Συμφωνία Κυπριανού – Ντενκτάς* (1979) για εξεύρεση ειρηνικής και βιώσιμης λύσης μέσω διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα του *ΟΗΕ*

Κεφ. ΣΤ' 5

1. Να σχολιάζουν τους παράγοντες που οδήγησαν στην αναζήτηση της δυτικοευρωπαϊκής ενότητας, αλλά και τις δυσκολίες υλοποίησής της.

(α) Η αναγκαιότητα της *ευρωπαϊκής ενοποίησης*: η αναζήτηση μιας νέας θέσης στον μεταπολεμικό κόσμο, η ανάγκη απαλλαγής του ευρωπαϊκού κόσμου από την κηδεμονία των δύο υπερδυνάμεων και η ανάγκη για υπέρβαση των εθνικιστικών ανταγωνισμών και εγκαθίδρυση μιας νέας δημοκρατικής ευρωπαϊκής συνεργασίας· (β) Οι δυσκολίες στην πορεία προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση: η λειτουργία των κλασικών διεθνών οργανισμών (*ΟΗΕ*) στη βάση της αρχής της ομοφωνίας, η απουσία των βασικών προϋποθέσεων για ενότητα και κοινή ευρωπαϊκή οικονομία

2. Να αναφέρουν επιγραμματικά τις διάφορες φάσεις της *ευρωπαϊκής ενοποίησης* και τα σημαντικότερα όργανα της νέας ευρωπαϊκής πολιτικής.

Η πορεία προς την *ευρωπαϊκή ενοποίηση*: (α) ίδρυση του *Συμβουλίου της Ευρώπης* (1949) (η Κύπρος μέλος του *Συμβουλίου της Ευρώπης* το 1961)· (β) η σύσταση των *Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* στη βάση της *υπερεθνικότητας*– *Σχέδιο Σουμάν* (*Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα*, 1952)· (γ) η υπογραφή της *Συνθήκης της Ρώμης* και η δημιουργία της *Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας* (*ΕΟΚ*, 1957 / η προσχώρηση της Ελλάδας στην *ΕΟΚ* το 1981)· (δ) η *Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας* (*ΕΚΑΕ* / *Ευρατόμ*)· (ε) η έγκριση της *Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης* (1985)· (στ) η *Συνθήκη του Μάαστριχτ* (1992) και η μετεξέλιξη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σε *Ευρωπαϊκή Ένωση* (η Κύπρος μέλος της *Ευρωπαϊκής Ένωσης* το 2004)· (ζ) η σύσταση της *Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης* (*ΟΝΕ*) της Ευρώπης και η ισχύ του *ευρώ* (2004) ως νέου νομίσματος της *Ευρωπαϊκής Ένωσης*

Κεφ. ΣΤ' 6

1. Να κατανοούν τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν στη μεταπολεμική Ελλάδα και να αξιολογούν τις προσπάθειες για ανασυγκρότηση της χώρας.

(α) Οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες στη μεταπολεμική Ελλάδα: εμφύλιος σπαραγμός, διχασμένος λαός, βαθιά διχασμένη ελληνική κοινωνία, μεταναστευτικό ρεύμα, υλικές καταστροφές, υπερπληθωρισμός και οικονομική στασιμότητα. (β) Οι προσπάθειες για οικονομική, κοινωνική και πολιτική ανασυγκρότηση της μεταπολεμικής Ελλάδας: η ανάγκη για ανοικοδόμηση και κατόπιν οικονομική ανάπτυξη της χώρας, οι εκλογές του 1950-51 (στην εξουσία η *Εθνική Προοδευτική Ένωση Κέντρου* και το *Κόμμα των Φιλελευθέρων*), η ένταξη της Ελλάδος στο *NATO* (1952), οι εκλογές του 1952 (στην εξουσία το κόμμα του *Ελληνικού Συναγερμού*) και η υποτίμηση της δραχμής, οι εκλογές του 1955 (στην εξουσία η *Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση*), η ραγδαία οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδος και η σύνδεσή της με την *ΕΟΚ* (1961 / η πλήρης ένταξη της Ελλάδας στην *ΕΟΚ* το 1981), οι εκλογές του 1963-64 (στην εξουσία το κόμμα της *Ένωσης Κέντρου*) και ο περαιτέρω εκδημοκρατισμός της Ελλάδας

2. Να αποτιμούν τους παράγοντες που οδήγησαν στη *Δικτατορία των συνταγματαρχών* της 21^{ης} Απριλίου 1967 και τις επιπτώσεις του δικτατορικού καθεστώτος τόσο για την Ελλάδα όσο και για την Κύπρο.

(α) Παράγοντες που οδήγησαν στη *Δικτατορία των συνταγματαρχών* και στην πλήρη κατάλυση της δημοκρατίας στην Ελλάδα: η αναζωπύρωση της πολιτικής κρίσης κατά τα έτη 1965-1967, η αντισυνταγματική παρέμβαση του βασιλιά Κωνσταντίνου Β' και η ανατροπή της κυβέρνησης Γεώργιου Παπανδρέου, ο σχηματισμός κυβέρνησης από τους «*αποστάτες*» της *Ένωσης Κέντρου*. (β) Οι επιπτώσεις του δικτατορικού καθεστώτος: πλήρης καταπάτηση των δημοκρατικών θεσμών, εκδιώξεις, βασανισμοί, δολοφονίες, «πάγωμα» της ευρωπαϊκής πορείας και διεθνής απομόνωση της Ελλάδας, προσπάθεια επιρροής στα εσωτερικά ζητήματα της Κύπρου – *Πραξικόπημα της 15^{ης} Ιουλίου 1974* στην Κύπρο και κατάληψη του 36,4% του νησιού από την Τουρκία (*Τουρκική Εισβολή*, 20 Ιουλίου – 16 Αυγούστου 1974)

3. Να προσδιορίζουν τις σημαντικότερες εκφάνσεις του αντιδικτατορικού αγώνα και να σχολιάζουν τα αίτια της πτώσης της *Χούντας των συνταγματαρχών*.

(α) Ο αντιδικτατορικός αγώνας των ετών 1967-1974: η πολιτική αντίσταση στο εσωτερικό (Γεώργιος Παπανδρέου, Αλέξανδρος Παναγούλης), η πολιτική αντίσταση στο εξωτερικό (Κωνσταντίνος Καραμανλής, Ανδρέας Παπανδρέου, Μίκης Θεοδωράκης, Μελίνα Μερκούρη), οι φοιτητικές εξεγέρσεις (*Εξέγερση του Πολυτεχνείου*, 1973), η αντίσταση για την ανατροπή του Μακαρίου στην Κύπρο, η στρατιωτική προσπάθεια του Πολεμικού Ναυτικού για ανατροπή του δικτατορικού καθεστώτος (1973) (β) Αίτια πτώσης της *Χούντας των συνταγματαρχών*: η συνεχής αντίσταση των Ελλήνων (κυρίως τα επεισόδια του 1973: προσπάθεια Πολεμικού Ναυτικού και *Εξέγερση του Πολυτεχνείου*) και η καταστροφή στην Κύπρο (*Πραξικόπημα* και *Τουρκική Εισβολή* του 1974)